

נושא העבודה

זכות האישה למזונות

מגיש

תאריך ינואר 2017

העבודה מוגשת בחסות העמותה של נוער שוחר

משפט עברי

זכות האישה למזונות

מאת

אלמוג כהן

הקדמה אישית

בחרתי בסוגיה המשפטית של זכות האישה למזונות מכיוון שסוגיה זו מאוד עניינה אותי בעידן שבו מעמד האישה הולך ומתחזק ונשים יכולות לעבוד ולממן את עצמן. האם הזכויות הישנות שנועדו להגן על האישה "כחלשה יותר" מבחינה כלכלית אשר עיסוקה העיקרי באותה בתקופת קדומות היו מלאכת בית ישתנו ואף יפגעו עקב השינוי הסוציאלי, מאחר ועדין שילובה של האישה בעבודות לא מלא וקיימים פערים בין משכורות גברים ונשים בחברה עדין, והשינוי המהותי בשילוב נשים בעבודות שבעבר רק גברים עבדו בהם החל לא מזמן לאחר מלחמת העולם הראשונה שנוצר מחוסר בידיים עובדות.

בנוסף עניין אותי לדעת אם שינוי חוקתי יהיה תואם לשינוי חברתי, מכיוון ששילוב הנשים בחברה הוא לא מלא, האם החוקים המקראיים ישתנו ואף יבוטלו עקב שינוי לא מלא בכדי לזרז את תהליך השינוי החברתי או שמה ידאגו אף יותר לזכויות אלו מכיוון שיפחדו שהנשים לא יצליחו להשתלב בעבודה וכתוצאה מכך לא תהיה להם דאגה כלכלית.

בנוסף ענינה אותי הסוגיה של האם עקב שינוי המעמדות ומתן זכויות לאישה, הגבר יכול להיות זכאי למזונות הרי שאם האישה עובדת והגבר מבצע את עבודות הבית הוא זה שזכאי לתשלום מזונות.

תוכן העניינים

4 עמוד	מבוא	פרק 1
5 עמוד	משפט עברי	פרק 2
13 עמוד	משפט ישראלי	פרק 3
20 עמוד	קישור	פרק 4
26 עמוד	סיכום	פרק 5

מבוא

בחרתי בנושא זכות האישה למזונות מכיוון שעניין אותי האם שינוי חוקתי יהיה תואם לשינוי חוקתי שכן פעם הנשים לא יכלו לעבוד ונזקקו למזונות ואילו כיום נשים יכולות לעבוד ללא הגבלות בעבודה חקרתי את התפתחות הזכות מתקופת התנ"ך עד לימינו בדקתי את השפעות התנ"ך על המשפט העכשווי ואת השינויים בפסיקות בהתאם

לשינוי המעמדי

משפט עברי

גישת המשפט העברי בנושא של זכות האישה למזונות נוטה לכיוון האישה עוד מתקופת התנ"ך ועד לספרות מחקר המודרנית.

פרשנות התנ"ך בספר שמות העוסק בחלקו בליכוד עם ישראל תחת מנהיגותו של משה ותחת האמונה באל אחד התקבלו בקרב העם מספר חוקים הקרואים משפטים כאשר אחד מהם הינו המשפט "**שְׂאֵרָה כְּסוּתָהּ וְעִנְתָּהּ לֹא יִגְרַע**" אשר מהווה הסבר על אופן התנהגות במתן זכויות האישה בזמן הנישואים, הפשט של המשפט הנ"ל שמחובתו של הגבר לדאוג למזון לבוש וצרכי המיטה והרחצה של האישה .

כמו לכל דבר שנכתב בתורה, יש משמעויות אשר פורשו לאורך השנים ועד ימינו על פי רבנים, פוסקים וגדולי הדור שהיו מקובלים לאורך השנים על מרבית האנשים. על פי רוב לאורך השנים הפרשנות הלכה והתרחבה בהתאם לשינויים ולתמורות שחלו בניהול חיי המשפחה.

פרשנות התלמוד, תלמוד הוא סוגה לימודית שהחלה ונפוצה בתקופת האמוראים – חכמי ישראל בתקופה שלאחר חתימת המשנה, בתחילת המאה ה-3. השם "תלמוד" מקורו מזמן התנאים ומשמעו: לימוד, עיון ופירוש. התלמוד נכתב בעיקר כפרשנות לדברי התנאים – כותבי המשניות והברייתות. התלמוד מוסיף ואומר "**תנו רבנן תיקנו מזונותיה תחת מעשה ידיה וקבורתה תחת כתובתה לפיכך בעל אוכל פירות פירות מאן דכר שמייהו חסורי מחסרא והכי קתני תיקנו מזונותיה תחת מעשה ידיה ופירקונה תחת פירות וקבורתה תחת כתובתה לפיכך בעל אוכל פירות מאי לפיכך מהו דתימא מיכל לא נכלינהו אנוחי ננחינהו דאם כן מימנע ולא פריק קמ"ל דהא עדיפא זימנין דלא מלו ופריק לה מדידיה ואיפוך אנא אמר אביי תיקנו מצוי**

למצוי ושאינו מצוי לשאינו פירוש הדבר הוא שאם לאישה יש נכסים מכניסים, תשלום המזונות מתקזז מהנכסים כך שלדוגמה אם לאישה יש נכס מניב פירות והיא מרוויחה ממנו כ-3000 שקלים בחודש יורד לבעל 3000 שקלים מתשלום המזונות. בנוסף התלמוד מוסיף ואומר האישה מקבלת מזונות פחות מה שהיא עובדת. יתרה מכך התלמוד מוסיף ואומר מצוי. **אמר רבא האי תנא סבר מזונות מדאורייתא דתניא) שמות כא, י (שארה אלו מזונות וכן הוא אומר) מיכה ג, ג (ואשר אכלו שאר עמי כסותה כמשמעו עונתה זו עונה האמורה בתורה וכן הוא אומר) בראשית לא, נ (אם תענה את בנותי רבי אלעזר אומר שארה זו עונה וכן הוא אומר) ויקרא יח, ו (איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה כסותה כמשמעו עונתה אלו מזונות וכן הוא אומר) דברים ח, ג(ויענך וירעיבך" ובכך מפרט ומסביר מה היא כסותה לבוש ועונתה. ואומר מזונות וכסותה כלשונו אף מוסיף ומחדש ואומר שעונתה היא תדירות יחסי מין תקינה. עוד מוסיף ומתקן התלמוד רבי אליעזר בן יעקב אומר שארה כסותה לפום שארה תן כסותה שלא יתן לה לא של ילדה לזקנה ולא של זקנה לילדה. כסותה ועונתה לפום עונתה תן כסותה שלא יתן חדשים בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים: שכן זה אומר שכסותה צריכה להיות לפי הגיל ובנוסף היא צריכה להתאין לימות השנה.**

פרשנות הרמב"ם הרמב"ם היה מגדולי **הפוסקים** בכל הדורות, מחשובי **הפילוסופים** **בימי הביניים**, **איש אשכולות**, **מדען**, **רופא**, **חוקר** ומנהיג. אחד האישים החשובים והנערצים ביותר ב**יהדות**: הרמב"ם החזיק במשנה רציונליסטית מובהקת שבאה לידי ביטוי בכתביו. הוא הוכר כפילוסוף ורופא גם בתרבות הערבית והאירופית. הרמב"ם מסביר בדיוק כמה מזונות יש להביא "כמה מזונות פוסקין לאישה: פוסקין לה לחם מזון שתי סעודות בכל יום, סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גרגרן; ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר, אם חיטים חיטים, ואם שעורים שעורים, וכן אורז או דוחן, או משאר מינין שנהגו בהן. ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת, כגון קטניות או ירקות וכיוצא בהן; ושמן לאכילה, ושמן להדלקת הנר, ופירות; ומעט יין לשתות, אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין." "ופוסקין לה שלוש סעודות בשבת, ובשר או דגים כמנהג המקום. ונותן לה בכל שבת ושבת, מעה כסף לצרכיה, כגון לכיבוס או למרחץ, וכיוצא בהן." הרמב"ם אומר שיש שיש להביא לאישה שתי סעודות ביום ברמת חיים בינונית אין לדרוש סעודה גרגנית אך גם לא סעודה מאוד זולה ומצומצמת שמוגדרת כחולה הסעודה חייבת להיות בהתאם למאכל העיר עם בעיר נהוג לאכול חיטים אז חיטים עם אורז אז אורז ונותנים לה קטניות או ירקות ושמן לאכילה ושמן לאכילה ושמן להדלקת נירות ומעט פירות ואם נהוג במקום קצת יין בנוסף הרמב"ם מוסיף שבשבת יותר נותנים לאישה יותר פוסקים לה שלוש ארוחות ובשר או דגים תלוי מה נהוג במקום ונותנים לה מעט כסף לצריחיה כגון כיבוס ומרחץ יתרה מכך הרמב"ם

עוד הרמב"ם אומר ד ועוד תיקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האישה כנגד מזונותיה, ופדיונה כנגד אכילת פירות נכסיה, וקבורתה כנגד ירושתו לכתובתה. לפיכך אם אמרה האישה, איני ניזונת ואיני עושה--שומעין לה, ואין כופין אותה; אבל אם אמר

הבעל, איני זנך ואיני נוטל כלום ממעשה ידיך--אין שומעין לו, שמא לא יספיק לה מעשה ידיה במזונותיה. ומפני זה, ייחשבו המזונות מתנאיי הכתובה.

מה שאומר מעשה האישה הוא כנגד למזונותיה כך שהאישה יכולה לוותר על עשיית עבודות הבית ולא לקבל מזונות אך הבעל לא יכול להחליט את זה לאישה.

מוסיף ואומר: "במה דברים אמורים, בעניי שבישראל. אבל אם היה עשיר, הכול לפי עושרו; אפילו היה ממונו ראוי לו שיעשה לה כמה תבשילי בשר בכל יום, כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי ממונו. ואם היה עני ביותר, ואינו יכול ליתן לה ואפילו לחם שהיא צריכה לו--כופין אותו להוציא; ותהיה כתובתה חוב עליו, עד שתמצא ידו וייתן." פירוש הדבר הוא שעשיר, עליו להביא יותר מכיוון שיכול כלכלית לעמוד בזה, אך עם הבן אדם עני עליו לשלם את המינימום שהרמב"ם פסק גם אם לו לא יהיה לו אוכל כי הוא חתם על כתובה עוד מוסיף: "רמב"ם בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה הראויות לה, ותהיה אוכלת ושותה לעצמה, והוא אוכל ושותה לעצמו-- הרשות בידו: ובלבד שיאכל עימה, מלילי שבת ללילי שבת." הרמבם אומר שאם הבעל לא רוצה הוא לא יכול. הוא לא חייב לאכול איתה במהלך השבוע אך בשבת חייב לאכול עם אשתו

שולחן ערוך, שולחן ערוך הוא ספר ההלכות, הדינים והמנהגים הנפוץ ביותר שכתב ר' יוסף קארו בצפת באמצע המאה ה-16. הספר היה "בהישג ידם של הדיוטות ורבנים כאחד והתקבל כספר יסוד הלכתי בשולחן ערוך נותן סעיפים רבים לגבי זכות האישה למזונות.

1 "כיצד חייב במזונותיה, אוכלת ושותה ממה שהוא אוכל ושותה. ואם כל בני משפחתה רגילים בגדולות, צריך להנהיגה כן; אם אין כלם רגילים בגדולות, אינו חייב להנהיגה בכך כשאוכלת עמו".

אם האישה מגיע ממשפחה עשירה היא עולה עם בעלה ולא יורדת.

2 "בעל שרצה לתן לאשתו מזונותיה הראויים לה ותהיה אוכלת ושותה לעצמה, הרשות בידו, ובלבד שיאכל עמה בליל שבת."

בעל יכול לתת לאישתו כסף והיא תאכל לבד העיקר שבשבת יאכלו ביחד.

3 "כמה מזונות פוסקים לאשה, לחם שתי סעודות בכל יום, ופרפרות לאכל בה הפת, ושמן לאכילה ולהדלקת הנר, ומעט יין לשתות, אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין ובשבת שלשה סעודות ובשר או דגים; ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצרכיה במה דברים אמורים, בעני שבישראל; אבל אם היה עשיר, הכל לפי עשרו ואם היה עני ביותר ואינו יכול לתן לה אפילו לחם שהיא צריכה, כופין אותו להוציא."

חוזר על דברי הרמבם ומפרט מה צריך להביא לאישה כמזונות, לחם שני ארוחות ביום, רוטב לאכול איתו את הלחם, שמן לאכילה ולהדלקת הנרות, קצת יין. אם נהוג באותו מקום לתת לנשים לשתות יין ובשבת נותנים לה שלוש סעודות ובשר או דגים ונותנים לה כסף בשבת לביצוע צרכיה, והוא מוסיף ואומר שמי שעשיר ייתן בהתאם

לעושרו ויותר ממה שכתוב, אך עם האדם עני, כופים עליו להביא את זה לאישה גם אם לא יכול להביא אפילו פת לחם.

4 "הנושא אשה ואחר כך נשתטית, חייב לזונה ולרפאה"

מי שנשא אישה והאישה השתגעה חייב במזונותיה וטיפול רפואי בשבילה.

5 "מי שהלך למדינת הים ובאה אשתו לבית דין לתבע מזונות, שלשה חדשים הראשונים מיום הליכתו אין פוסקים לה בהם מזונות, שחזקה אין אדם מניח ביתו ריקן. מכאן ואילך, אפלו אין כתבתה בידה פוסקים לה מזונות, אבל אין נותנים לה במה שתתקשט. ואם היו לו נכסים, בית דין יורדים לנכסיו ומוכרים למזונותיה, אפלו לא שמעו בו שמת. ואין מחשבים עמה על מעשה ידיה, עד שיבוא בעלה, אם מצא שעשתה הרי אלו שלו. וכן אם לא עמדה בדין, אלא מכרה לעצמה למזונות, מכרה קים, ואינה צריכה הכרזה ולא שבועה, עד שיבוא בעלה ויטען, או עד שתבוא לגבות כתבתה אחר מותו, מגלגלין עליה שלא מכרה אלא למזונות שהיא צריכה להם:"

בעל עזב לים ולא השאיר מזונות, עד שלוש חודשים האישה לא מקבלת כלום מאחר ובאים מנקודת הנחה שיש משהו בבית והוא לא השאיר בית ריק. אחרי שלושה חודשים בית הדין לוקח את הנכסים מוכר אותם ונותן לאישה את הכסף של המזונות.

מזונות

במובן המצומצם אלו צורכי הכלכלה השוטפים של האישה. הבעל חייב לתת לאישה את מזונותיה לפי המינימיום הדרוש לה, בהתאם למנהג המקום והחברה שהם חיים בה. בנוסף לזה יש שני כללים לגבי זכות המזונות:

1 האישה זכאית לרמת המזונות שהבעל מרשה לעצמו ("אישה הבאה מבית עני ונישאת לעשיר, או אף אם נישאת לעני, והתעשר, זכאית האישה לרמת חיים ברמת עושרו הנוכחית של בעלה")

2 האישה זכאית להמשיך לחיות ברמת החיים כפי שחייתה לפני הנישואים (הגבלה בהלכה "עולה עמו ואינו יורדת אמו")

רואים פה חפיפה מלאה להלכה

חובת הבעל לכבד את אשתו, מעניקה לה גם את הזכות לדרוש ממנו שיאכל עמה ביחד ולא יעזבה לבדה בארוחות בלא הסכמתה.

כסות ומגורים

חובה על הבעל לתת לאשתו בגדיים הראויים לה, וכן כלי בית ומקום מגורים לגור בו. וכן חובה עליו לתת לה תכשיטים. גם כאן כמו בחובת המזונות, חלים הכללים העקרוניים הכלל כמנהג המדינה, עולה עמו ואינה יורדת, והכול לפי עושרו

מכאן שחובת הבעל לתת לאשתו כסף לתכשיטים ולצורכי קוסמטיקה וכדומה, בהתאם למקובל במקום המגורים, ולפי הרגלי האישה או יכולת הבעל.

האישה זכאית לדירה משותפת עם בעלה וגם כאן רמת המגורים נקבעת על לפי העקרונות של מזונות. מקום המגורים הוא בהתאם למקום המגורים של הבעל, אלה אם כן הסכימו מראש על מגורים במקום אחר. עם זאת, אין הבעל יכול לדרוש לשנות את מקום מגוריהם אם המקום החדש אינו נוח לאישה.

אם אחד מבני הזוג רוצה לעלות לארץ ישראל או אם הם גרים בארץ ישראל ואחד מבני הזוג רוצים לגור בירושלים, דעתו קובעת, ובן הזוג חייב להסכים עמו, גם במחיר ירידה ברמת החיים. זאת בתנאי שהמגורים בארץ ישראל, או בירושלים, אפשריים מבחינה כלכלית, והמשפחה לא תאלץ לחיות מן הצדקה.

עונה

הבעל חייב לחיות חיי אישיות עם אשתו.

המשפט הישראלי ממשיך את שיטות המשפט שקדמו לו בארץ ישראל. וקובע שהמזונות הן שייכים לדין הדתי בזמן האימפריה העות'מנית הונהגה שיטת המליטים הקובעת שכול עדה דתית מנהלת בעצמה את ענייני המעמד האישי. בשנת 1917 כבשו הבריטים את ארץ ישראל, מכניסתם הם פרסמו מסמך בשם דבר המלך ומועצתו אשר משמש מעיין חוקה של המנדט הבריטי, בסעיף 51 קבע דבר המלך ומועצתו שהשיפוט בענייני המעמד האישי מסור לבתי הדין של העדות הדתיות וקבע שהמצב האישי כולל נישואין גירושין מוזננות כלכלה ואפוטרופסות. עם הקמת מדינת ישראל המשיכו לפי אותו דין בעקבות פקודת סדרי שלטון ומשפט בשנת 1959 חוקק חוק לתיקון ימי המשפחה והמזונות סעיף 2 בחוק עוסק במזונות בת זוג שקובע.

מזונות לבן-זוג

2. (א) אדם חייב במזונות בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

(ב) אדם שאינו יהודי או מוסלמי או דרוזי או חבר אחת העדות הדתיות המפורטות בתוספת הראשונה לפקודת הירושה, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונות בן-זוגו, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה.

סעיף קטן א קובע שאדם חייב במזונות בן זוג לפי הוראות הדין אישי שחל עליו זה אומר לפי הדין הדתי של העדה שלו.

סעיף קטן ב אומר שהחוק יחול רק על אדם שהוא לא חבר של עדה דתית זה אומר שהחוק בישראל הוא חוק דתי אל אם יש אדם שאין לו דת ואז על פי חוק.

פסיקה תמ"ש 24331-08-11

עובדות זוג שנישאו בשנת 1976 ונולדו להם 3 ילדים, כאשר הצעיר הוא קטין בבעלותם בית מגורים עם משכנתה. אולם בשנה וחצי האחרונות התגוררו בדירה שכורה והשכירו את הבית שלהם נכס נוסף הוא יחידת דיור בתוך הבית שאותה הם גם משכירים הנתבע עובד בצורה סדורה 36 שנים והאישה עבדה תקופות קצרות בלבד ורוב השנים עשתה עבודות משק בית. התגלה משבר בנישואים שלהם והבעל הגיש תביעת גירושים לבית הדין הרבני. השופט קבע בדיון קודם שהבעל צריך לשלם לאישה עד הגירושים מזונות בסך שלושת אלפיים שבע מאות ₪ ובנוסף האישה שחזרה לגור בבית תוכל לקחת לעצמה את דמי השכירות מיחידת הדיור.

כל ניסיון לפשר בין הצדדים לא הצליח ולכן נזקקו להכרעה שיפוטית, האישה רוצה שלום בית ולא מעוניינת בגירושים, התובע משתכר מעבודתו 17000 ₪ בחודש לעומתה שהיא עקרת בית היא תובעת ממנו סכום מזונות חודשי של 10250 ₪ בחודש בנוסף החזקת בית ותשלום מזונות לבן הקטין בסך של 3000 ₪. הבעל מעוניין בגירושים ואומר שהסכומים שתבעו הם מוגזמים ומופרכים

הכרעת השופט

השופט קבע כי אדם חייב במזונות בהתאם לדין האישי החל עליו ולכן המזונות בעניינו יקבעו לפי המשפט העברי. במשפט העברי יש מספר הילות לפתור בעל ממזונות שהן (ויתור האישה על מזונותיה – צאי מעשה ידיך מזונותיך, • אישה העוברת על הדת, • אישה העושה מעשי כיעור, אישה שמסרבת למלא את חיוביה ואיננה חיה בשלום בית עם בעלה, כאשר בית הדין פוסק כי יש חיוב בגט) במקרה שלנו לא הוכח קיומם של אף אחת מהעילות לאור

הנסיבות המקרה ולאור העובדה שהאישה בת מעל 50 שנה אשר לא עבדה מחוץ לבית פסק השופט מזונות לתקופה קצובה ולכן פסק לה מזונות כולל החזקת בית בסכום של 6500 ₪

פסק דין שניתן ביום 28 בינואר 2016 שעיקרו תביעת אשה למזונות שהתנהלה בבית המשפט לענייני משפחה בפני כבוד השופטת איריס ארבל-אסל

עניין התביעה של אשה את בן זוגה לפסיקה בגין מזונות שנסובו עליהן מחלוקת הן לגבי הזכאות והן לגבי הסכום .

מעיון במהלך המשפט כפי שמשקף בפסק הדין ניתן ללמוד על מספר אירועים הקשורים קשר ישיר למשפט העברי .

בראש הדברים אציין את הפסיקה לדמי מזונות זמניים בסכומים מופחתים שנפסקו לטובת האשה עוד טרם ברור מרבית העובדות וזאת ובלבד שלא תהיה בעמדת נחיתות בבחינת החלשה בבואה להליך משפטי זה

הרקע לפסק הדין הינו בבני זוג שניהלו מערכות יחסים קודמות עוד טרם הנישואים וחתמו על הסכם ממון עוד בטרם נישאו שגם לגבי נסיבות חתימתו יש מחלוקת .

יסודות פסק הדין נסמכים על שלושה מרכיבים המהווים את הבסיס לפסיקה בנושא כפי שמתבטא בשלבים הבאים :

א.זכאותה של אשה למזונות על פי הדין האישי ואולם לא רק , במקרה של יהודים נכנס הדין העברי התובע הוא יהודי, ומשכך חובתו במזונות התובעת תיבחן לפי הדין העברי. על פי הדין העברי, הנישואין יוצרים זכויות וחובות הדדיות בין בני הזוג. אחת מחובות הבעל כלפי אשתו היא החובה לזון אותה לפי מעמדה ולפי כבודה, בהתאם לרמת החיים לה הורגלה וחובה זו קיימת כל עוד האישה נשואה.

בבואו לבדוק בין הדין את עניין הזכאות יכול הבעל לפטור עצמו מחובה זו בנסיבות של "מרידת אשה"

נאיפה ועזיבת הבית הוכחת אחת מאלו "תזכה" את הבעל ללא ברור יתר השלבים בבואנו לבחון זכאות כלשהי .

בפסק הדין לא הוכח כי אחת מאלו עמדה לזכות הבעל אף כי האשה היא היוזמת את סיום הקשר ואף כי הוכח כי לא ניגשה להליך גישור בתום לב וכבר גמלה בליבה המחשבה להביא את הנישואין לידי סיום. שני הצדדים ניסו להוכיח כי כל הצד השני נהג שלא בהגינות והוא האשם במצב שנוצר בית המשפט השתכנע שאף אחד מהצדדים לא הרים את נטל ההוכחה כראוי להוכיח את הצד שכנגד ובעצם השאיר סעיף זה כמו שהוא בבחינת האשה זכאית למזונות ומכאן נותר להחליט רק כמה.

ב..סכום המזונות אותו יש לקצוב

בית המשפט בבואו לפסוק בדבר סכום המזונות אותו יש לקצוב חייב להסתמך על מספר עקרונות וזאת על בסיס האמור כי: **כידוע, הלכה היא כי על פי הדין העברי, פוסקים מזונות לאישה על פי רמת החיים לה הורגלה תוך יישום הכלל "עולה עמו ואינה יורדת עמו"** מכאן בבואו לפסוק הן על הצד התובע מזונות והן על הצד בנתבע לבוא ולהוכיח מספר דברים ובהם יכולת השתכרות של הבעל, יכולת השתכרות של האשה ואם לא עבדה פוטנציאל השתכרות וכן רמת השתכרות של הבעל שממנה ניתן לגזור את הקצבה לאשה.

במשפט שהתנהל מדובר בבני זוג שחיו ברמת חיים גבוהה עקב יכולת השתכרות גבוהה של הבעל ממקורות שונים, הבעל בבואו להפחית את תשלום המזונות ניסה להוכיח יכולת השתכרות נמוכה ממה שהשתקף בחשבונות הבנק. האשה בבואה להגדיל את הכנסותיה ממזונות טענה לרמת חיים גבוהה וחלק מכך אלו כספים שהועברו לבני משפחתה או השבחת נכסיה וגם לכך בית המשפט לא הסכים. נושא מעניין בפסק הדין קבע שמקום שהבעל השמיט הצהרות משמע היה לו מה להסתיר ורשאי בית המשפט להקצין זאת בבואו לפסוק.

שורה תחתונה נפסקו מזונות בשיעור נמוך ממה שהאשה בקשה כאשר הופחתו ממנו סכומים שהוכחו כי יכלה להשתכר בעצמה או מרווחים מנכסים פסיביים מהם הפיקה.

ג.קציבת משך הזמן למזונות

בבואו לפסוק את ענין קצובת הזמן למזונות בית המשפט מבסס את החלטתו על תום הלב שהינו
עקרו מנחה בהרבה פסקי דין .

במקרה זה בית המשפט נתן דעתו למספר כללים מנחים בבואו לקבוע את פרק הזמן למזונות ובהם
כמה זמן נמשכה מערכת היחסים בין בני הזוג ובחינת התנהלותם בשנים שלפני הפרוד ,

כן נבדקים הנכסים שבידי בני הזוג בבחינת שאם האשה אמידה בפני עצמה ויש לה יכולת השתכרות
עטידית גבוהה ו / או נכסים בבעלותה שמפיקים רווח הרי שיש בהם משום לצמצם את זמן זכאותה

וכל אלו באים בכדי ליצור איזו הגינות כלשהיא בחלוקה בין בני הזוג וזאת כמובן בהסתמך על כך
שאשה זכאית לחלק יחסי מרכושם המשותף כחלק ממשפט המתנהל במקביל וזאת ללא קשר
לפסיקת המזונות

במקרה האמור לעיל נפסקו לה שנתיים של תשלומי מזונות .

ניתן לסכם את שלושת שלבי הסעיפים שהינם כמעט בבחינת מרכיב מרכזי בכל מערכת של סיום
יחסי זוגיות כי בבואנו לבחון זכאות סכום ופרק זמן לתשלום מזונות בית המשפט לרוב ייטה לטובת
האשה כחלשה בין בני הזוג ואולם יהיה הוגן דיו שלא להשית על הבעל חובות בהן לא יוכל לעמוד.

בדינמיקה של הגירושין בישראל תחום תביעת מזונות האישה משמש זירה חשובה למאבקי כוח בין האיש לאישה בסכסוך הגירושין. השליטה על הגט היא בידי האיש, אבל חובת המזונות החד-סטריית מן האיש אל האישה מעניקה מידה מסוימת של כוח מיקוח לאישה, מהווה תמריץ לזרז את מתן הגט מן האיש, ומקטינה כך את יכולת הסחיטה שלו. עורכי דין רבים מעידים על כך שתביעת המזונות היא הכלי החשוב ביותר הנמצא בידי האישה בנסיבות מסוימות תביעת המזונות אף גורמת בשעת המשא ומתן לקראת הגירושין. חובת המזונות היא בדרך כלל חד-סטריית, מן האיש אל האישה • הזכות למזונות תלויה במידה ניכרת בהתנהגות האישה, הן במישור חובותיה הביתיים, והן במישור התנהגותה המינית • "הזכות למזונות קיימת רק כל עוד הנישואין קיימים. ואלה בתמציתיות העקרונות המנחים את מזונות הילדים •: החובה העיקרית והמרכזית מוטלת על האב, וחובת האם היא משנית בלבד • אופי החובה המוטלת על האב משתנה בהתאם לגיל הילד ובהתאם לצורכי הילד אלו הם עקרונות מסורתיים-שמרניים מובהקים, התואמים את התפישה שמקובל הם מושתתים על תפישה מובהקת של שונות לכנותה התפישה המסורתית של המשפחה. מוחלטת בין המינים, הבאה לידי ביטוי בחלוקת תפקידים ברורה ובקביעת סטנדרט שונה לגברים ולנשים באמצעות יצירת קוד נוקשה ביותר של התנהגות מינית בעבור נשים. גם החיבור בין קוד ההתנהגות המינית לבין מערכת היחסים הכלכלית הוא ביטוי לתפישה המסורתית של המשפחה הלכאורה נראה כי אין המערכת האזרחית, על מחוקקה ועל שופטיה, שותפה לעקרונות ולפיה אלה. נקודת המבט האזרחית-ביקורתית מציגה תפישה הפוכה של המשפחה, העקרונות המנחים את תחום המזונות, ובעיקר חלוקת החובות המתבצעת במסגרתם, נראים בלתי-שוויוניים וסותרים אמות מידה של צדק ושוויון. לאור זאת, יש להניח שהמערכת האזרחית תנקוט צעדים שונים בכדי להקטין את מה שנחזה כאי-שוויון. במילים אחרות ניתן, אם כן, לצפות לתופעה שאני מכנה "מלאכת ההתאמה" של העקרונות והכללים ההלכתיים למערכת הערכים, העקרונות והנורמות האזרחיים. טענתי היא שההתאמות האלה אכן נעשות בעקיבות והתחום המשפטי העיקרי שבמסגרתו הן נעשות הוא תחום ההגנות מפני תביעת מזונות האישה. מפני תביעת אישה למזונות ניתן להציב שני סוגי הגנות: הגנה מסוג קיזוז, המבוססת על הפחתת הכנסות האישה מסכום והגנה מסוג פטור, המבוססת על טענת היעדר זכות האישה המזונות שלו היא זכאית; למזונות בגלל התנהגותה, כאשר זו יכולה ללבוש שתי צורות: אי-מילוי חובות ביתיות, תוצאת פעולתה של "מלאכת ההתאמה" או סטייה מקוד ההתנהגות המינית

הנדרש ממנה. הנעשית בידי המערכת האזרחית בשני סוגי הגנות אלה היא שונה: את האחת היא מרחיבה, ואילו את האחרת היא מצמצמת. פועלה המרחיב של המערכת האזרחית באמצעות הגנת פועלה המצמצם של הקיזוז נכנס לאותה מגמה ראשונה שנרמזה לעיל בראשית הדברים. המערכת האזרחית באמצעות הגנות הפטור הוא המגמה השנייה. המשותף הוא שבשניהם יוצאת המערכת האזרחית נגד תפישת השונות הבסיסית בין המינים שהמערכת ההלכתית מושתתת כזכור עליה. וכך, במסגרת הגנת הקיזוז מסתמנת מגמה של ראיית האישה כיצור כלכלי-פרודוקטיבי(עד כדי כך שאפילו בפועל אין היא כזו, עליה להיות כזו...), ודחיית הצגתה כפרט שבאופן אקסיומטי הוא תלוי לחלוטין בפרט האחר, העיקרי, הפועל בזירה הציבורית. במסגרת הגנות הפטור הנובעות מהתנהגות האישה מסתמנת בבירור מגמה שרואה את מערכת ההתנהגות המינית במהלך הנישואין כמערכת הדדית, דו־סטרית, החלה באופן שווה על שני הצדדים לקשר, ויוצאת נגד המוסר הכפול של ההלכה ביחס להתנהגות המינית של שני בני הזוג. מעניין לציין שבשום הזדמנות לא מובעת בהקשר זה ביקורת על עצם החיבור בין ההתנהגות המינית־מוסרית לבין הרובד הכלכלי. כאמור, אף שמדובר בשני מהלכים מקבילים המרכיבים שניהם את פרוייקט מלאכת ההתאמה, המאמר הנוכחי יתמקד במהלך הראשון של קיזוז כושר השתכרות האישה, משום שבמהלך של ביטול המוסר הכפול עסקתי כבר בעבר.

קדר מציגה נקודות חשובות ותפיסות שונות לגבי תשלום המזונות ופותרת נקודות מחשבה נוספות לגבי שימוש המזונות והניגוד שלו כיום למה שהרבנים רצו שיהיה קדר מציגה נקודת מחשבה על כך שהמזונות הוא כלי מיקוח חשוב של האישה בזמן קבלת הגט והחובה החד צדדית של המזונות נותנת לאישה הרבה מאוד כוח בזמן הליך הגירושים ובכך מגבילה את יכול הגבר לסחוט את האישה לגירושין בתנאים שלא מתאימים לה. קדר מוסיפה ואומרת שהזכות למזונות תלויה בהתנהגות האישה. קדר מוסיפה שתשלום המזונות הוא דוגמה לתפישה ישנה של חילוק תפקידים שלו דווקא נכון שבוא מוסיפה ואומרת שחלוקת התפקידים אינה שוויונית והיא מוסיפה ואומרת שהדרישות למזונות מפחיתה באופן ניכר את חופש האישה לעשות כברצונה. קדר אומרת שההגבלה של האישה יוצאות נגד המוסר הכפול של ההלכה

קישור בין המשפט העברי לישראלי

עפ"י המשפט העברי, כאשר באים איש ואישה בברית הנישואין כדת משה וישראל, הרי שמוטלת על הצדדים מערכת של כללים. על הבעל מוטלת החובה לשאת במזונות אשתו. בחתימתו על הכתובה, מתחייב הבעל לספק לאישה שנשא את "שארה, כסותה ועונתה". "שארה" – מזונותיה; "כסותה" – ביגוד, הנעלה ומדור; "עונתה" – קיום יחסי אישות. אם כן, כל עוד נשואים הצדדים, הרי שזכאית האישה לקבל מבעלה את מזונותיה וסיפוק כל צרכיה, וזאת כל עוד לא נוצרה עילה לשלילת מזונות אלו. עוד מתקופת התנך חיוב המזונות היה קיים ועל פי פסוק שְׂאֲרָה כְּסוּתָה וְעֹנֶתָה לֹא יִגְרַע" שמות כא' פסוק י' לאחר דורות לא היה ברור מה היה שארה כסותה ועונתה, אז קמו חכמים ופירשו את הפסוק על מנת לפתור. החכמים פירשו את הפסוק והוסיפו חוקים עליו, התלמוד הסביר בדיוק מה היה שארה-מזונות כסותה--לבוש וענתה-תדירות יחסי מין תקינה והוסיף חוקים לתשלום המזונות כמו שהאישה מקבלת מזונות פחות מה שהיא עובדת. בנוסף התלמוד חידש את תקנת בעל אוכל פירות, הבעל זכאי להפחית מזונות אישה מרווחי נכסי האישה בנוסף התלמוד מוסיף שכסותה חייב להיות תואם לגיל ולימות השנה, לאחר התלמוד באה המכילתא שהשוותה בין שארה כסותה ועונתה לבין פסוק "שהוא אכלו שאר עמי מיכה ג". לאחר המכילתא בא הרמב"ם והסביר כמה מזונות אישה בדיוק יש לפסוק הרמב"ם הוסיף ותיקן שעל אדם עשיר לשלם יותר מזונות. הרמב"ם הוסיף שמעשה ידי אישה היא כנגד מזונותיה עם היא לא רוצה לעשות מלאכות בית היא לא חייבת ולא תקבל מזונות אך הגבר לא יכול להחליט לא להביא לה מזונות ושלא תעשה מלאכות בית מכיוון שהאישה היא ה"חלשה" וזה יפגע בה. לאחר הרמב"ם בה שולחן ערוך שחקק סעיפים רבים

- א. אם היא מגיעה ממשפחה עשירה היא עולה אתך ולא יורדת.
- ב. בעל יכול לתת לאשתו כסף והיא תאכל לבד העיקר שבשבת יאכלו יחד.
- ג. חוזר על דברי הרמבם ופוסק בדיוק כמה מזונות אישה יש להביא לחם שתי סעודות ביום ורוטב לטבול בו את הלחם שמן לבישול ולהדלקת נרות ומעט יין לשתות עם כך נהוג במקום ובשבת מעניקים לה שלוש סעודות ודגים או בשר (שוב בהתאם למנהג המקום) ונותנים לה בכול שבת מעט כסף לביצוע צרכיה כגון כביסה רחצה וחוזר שזה לפי עושרו של הבעל אך זה המינימום אם אינו יכול להביא כך ייקחו ממנו גם אם לו לא יהיה אוכל.
- ד. מי שנשא אישה והאישה השתגעה חייב במזונותיה.
- ה. מישהו עזב לים ולא השאיר מזונות עד שלוש חודשים האישה לא מקבלת כלום בהנחה שהוא השאיר דברים בביתו אחרי שלוש חודשים בית הדין לוקח את הנכסים מוכרים אותם ונותנים לאישה את הכסף של המזונות.
- ספרות המחקר המודרני חוזרת ברובה על הדברים אך מציגה גם שינויים כגון שחובת הגבר לכבד את אשתו מעניקה לה גם את הזכות לדרוש ממנו שיאכל עמה ביחד ולא יעזבה לבד בארוחות בלא הסכמתה.

המשפט הישראלי הולך בדרכו של המשפט העברי באופן כמעט מלא בסוגיה זו שכן עוד בימי האימפריה העות'מנית הונהגה הארץ שיטת חוק אשר נקראה שיטת המליטים אשר פסקה שכול עדה דתית מנהלת בעצמה את עניני המעמד אישים מה שמטיל סמכות כמעט מלאה על החוק המקראי והחוק הדתי לאחר שכבשו הבריטים

את ארץ ישראל הם פרסמו מסמך העונה לשם דבר המלך ומועצתו חוק 51 במסמך זה הטיל את האחריות לענייני המעמד האישי על בתי הדין של העדות הדתיות נתן לבתי הדין הרבנים גם את האחריות על עייני אפוטרופסות נישואין גירושין כלכלה וכן מזונות

"בהתחשב עם הוראות הסעיפים 64 עד 67 ועד בכלל, יהא השיפוט בענייני המצב האישי, בהתאם להוראות חלק זה, מסור לבתי דין העדות הדתיות. לצורך הוראות אלה, ענייני המצב האישי פירושם משפטים בענין נישואין או גטין, מזונות, כלכלה, אפוטרופסות, כשרות יוחסין של קטינים, איסור השימוש ברכושם של אנשים שהחוק פסל אותם, והנהלת נכסי אנשים נעדרים."

לאחר הקמת מדינת ישראל תוקן חוק מזונות בן זוג

מזונות לבן-זוג

2. (א) אדם חייב במזונות בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

(ב) אדם שאינו יהודי או מושלמי או דרוזי או חבר אחת העדות הדתיות המפורטות בתוספת הראשונה לפקודת הירושה, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונות בן-זוגו, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה.

פירוש הסעיפים הוא

סעיף קטן א' קובע שאדם חייב במזונות בן זוג לפי הוראות הדין האישי שחל עליו זה אומר לפי הדין הדתי של העדה שלו

סעיף קטן ב' אומר שהחוק יחול רק על אדם שהוא לא חבר של עדה דתית זה אומר שהחוק בישראל הוא חוק דתי אלה אם לאדם אין דת ואז זה על פי חוק.

שתי הסעיפים הנ"ל הטילו אחריות רבה על המשפט העברי בבתי הדין הרבנים נותנים יחס רב למשפט העברי ולחוק המקראי אך עדין החוק המקראי משונה בהתאם לצרכים חדישים מכיוון שבמציאות של ימינו יש מצבים רבים של נשים שירווחו יותר מהגברים סוגיה זו לא נידונה במשפט העברי כיוון וזה היה מצב כמעט בלתי אפשרי בזמננו. כיום לאחר המהפכה הפמיניסטית זה נראה מצב לעיתים מגוחך שגבר יהיה חייב בתשלום מזונות לאשתו שהיא מרוויחה הרבה יותר ממנו ולכן נראה במצבים כאלה פסיקה שמתבססת על הפחתת המזונות ממעשה ידיה של האישה כדי לנסות ולהגיע לתוצאות הכי צודקות שאפשר בפסקי הדין.

בפסקי הדין שקראתי תמ"ש 33045-03-14 ו תמ"ש 24331-08-11

ניתן לראות הקבלות רבות בין המשפט העברי והישראלי בין עם בדיונים ובין בגזר הדין זכאותה של אישה למזונות על פי הדין האישי ואולם לא רק , במקרה של יהודים נכנס הדין העברי.

התובע הוא יהודי, ומשכך חובתו במזונות התובעת תיבחן לפי הדין העברי. על פי הדין העברי, הנישואין יוצרים זכויות וחובות הדדיות בין בני הזוג. אחת מחובות הבעל כלפי אשתו היא החובה לזון אותה לפי מעמדה ולפי כבודה, בהתאם לרמת החיים לה הורגלה וחובה זו קיימת כל עוד האישה נשואה.

בית המשפט בבואו לפסוק בדבר סכום המזונות אותו יש לקצוב חייב להסתמך על

מספר עקרונות

וזאת על בסיס האמור כי: כידוע, הלכה היא כי על פי הדין העברי, פוסקים מזונות

לאישה על פי רמת החיים לה הורגלה תוך יישום הכלל "עולה עמו ואינה יורדת עמו"

לסיכום בחברה מודרנית שנשים שוות ערך לגברים ויכולות להרוויח כמוהם, תשלום המזונות לא יכול להיות זהה לגמרי לתקופות התנכיות שנשים לא יכלו לעבוד אך בתי הדין הרבנים עושים כביכולתם להיצמד לציווי התנכי ולהישאר נאמנים למשפט העברי

רשימת בביוגרפיה

*משפט עברי

*תנ"ך - שמות כא' י

*תלמוד ומפרשיו

*מכילתא על שמות כא פס' י.

*רמב"ם הלכות אישות פרק יב הלכות ט-יב

*שולחן ערוך אבן העזר ע

*ספרות מודרנית

*משפט ישראלי

*חוק לתיקון דיני המשפחה

*דבר המלך במועצתו(תקופת המנדט הבריטי)

*מזונות אישה הלפרין קדרי

פסק דין תמ"ש 24331-08-11

פסק דין תמ"ש 33045-03-14